

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Sect. 3. Opinio Cajetani licet Argumentis supra positis oppugnata sit
specialiter tamen refellitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

nam si non haberet illam in ordine ad aliud, nulla esset ratio, cur definiretur essentialiter per illud: sed definitio adæquata essentialis obiectiva est tota, & adæquata essentia rei definitæ, & si est formalis definitio explicat essentiam eo modo quo in se est, adæquando se cum illa, ac proinde si definitio formalis est in ordine ad aliud, definitio obiectiva seu essentia adæquata rei erit in ordine ad illud, alias non erit vera, & essentialis definitio formalis, siquidem explicaret essentiam aliter ac est, videlicet in ordine ad aliud cum in se, & ex se non sit in ordine ad illud: ergo quidquid definitur vere essentialiter per aliud, vere & realiter habet totam suam essentiam in ordine ad aliud; sed quidquid habet totam suam essentiam in ordine ad aliud realiter, est vere realiter, & essentialiter relatio, ut patet ex eius definitione, quæ sic se habet, relatio est, cuius totum suum esse est ad aliud: ergo quidquid definitur per aliud, essentialiter est relatio.

29 Antecedens primum, & præcipuum sic demonstratur, quia à parte rei datur ratio formalis constitutiva Patris, scilicet paternitas, talis enim est forma in abstracto, quale est effectum formæ talis formæ, seu totum constitutum per illam in concreto; ideo enim albedo est forma albi, & humanitas ratio formalis constitutiva hominis; Item à parte rei datur ratio constitutiva filij, quæ est filiatio; sed paternitas, & filiatio nullo modo possunt esse, concipi, & definiti, nisi per aliud; v. g. paternitas nullo modo potest definiti essentialiter, nisi per filium, aut genitum; sicut filiatio non potest villo modo esse, concipi, aut definiti, nisi per Patrem, aut per generantem, ut videre est in divinis, ubi paternitas definitur in ordine ad filium genitum, & filiatio in ordine ad Patrem generantem; unde sic definimus paternitatem divinam, est ratio formalis per quam Pater respicit filium, &c. imo si aliter posset definiti, dicant nobis adversarij, quod nullo modo poterant cum veritate dicere, quia duplex tantum datur modus essendi, alius in ordine ad se, alius in ordine ad alterum; sed paternitas non est in ordine ad se, sicut Pater, qui constituitur in suo esse formali per paternitatem, non est Pater in ordine ad se ipsum, quia nullus est sui ipsius Pater; sed potius est Pater alterius à se geniti, sicut Pater non est generans se, sed alterum, alias idem à se produceretur, quod est falsum, ut patet ex illo evidentissimo principio metaphysicæ: quidquid producit, ab alio producit, cui adæquate nititur demonstratio existentie Dei: unde pater sine dubio est alterius à se geniti Pater, ac proinde Pater est in ordine ad alterum; ergo paternitas, à qua habet totum suum esse Pater, formaliter ut talis, est in ordine ad filium genitum; sed quidquid est in ordine ad alterum, est relatio formaliter: ergo paternitas, quæ est in ordine ad aliud, est relatio, & sic essentialiter definitur per alterum, quia eo modo definitur, quo habet esse; sed paternitas in creatis, item filiatio non est de essentia hominis generantis, nec filiatio est de essentia hominis geniti, sed potius distinguitur ab illis à parte rei, & sic paternitas, & filiatio possunt abesse, & adesse à parte rei, immediatis fundamentis ipsarum sine corruptione illorum, ut late demonstratum manet supra, ubi egimus, an relatio paternitatis, & filiatio distinguantur ab entitatibus fundamenti, & termini; sed formalitas illa, quæ potest adesse,

& abesse præter subiecti corruptionem est formalitas accidentaliter: ergo à parte rei datur in creatis sine vlla fictione intellectus formalitas quædam accidentaliter, quæ nec esse, nec concipi, nec definiti potest essentialiter, nisi per aliud, & in ordine ad illud. Deinde in creaturis datur sine vlla fictione similitudo, & dissimilitudo vnius respectu alterius. Item datur diversitas, & disconvenientia; nam hæc sunt veræ propositiones, homo quatenus animal convenit cum equo, & disconvenit cum arbore, & Petrus, quia est homo, convenit cum Paulo, & disconvenit cum Bucephalo; sicut Angelus convenit in esse entis creati cum homine, & disconvenit vere, & realiter sine fictione cum Deo in ratione entis creati finiti, & limitati. Item albedo opponitur realiter nigredini, & disconvenit cum illa, convenit cum alia albedine, & non opponitur ipsi: ergo datur à parte rei in creaturis sine fictione convenientia, vel disconvenientia, similitudo & dissimilitudo; atqui tales formalitates necessario sunt vnius in ordine ad aliud, quia nihil respectu sui ipsius est dissimile, & oppositum realiter actui, & formaliter: ergo tales formalitates nec esse, nec concipi, aut definiti possunt essentialiter, nisi in ordine ad aliud.

Declaratur amplius, nam sicut homo est quædam essentia absoluta sine fictione intellectus, ita independentem à ratione convenit illi similitudo in ratione animalis cum equo, dissimilitudo, aut disconvenientia in esse corporei cum Angelo, & sicut à parte rei Deus est dependens à quocunque, ita Angelus est dependens à Deo. Item B. Virgo est mater Dei, quia quatenus concepit, & peperit vere, & realiter sine fictione, non potest intelligi, nec concipi sine filio, & sine ordine ad illum; imo si non daretur aliquis intelligens per subtractionem eorum ad intelligendum, in quo casu nullum posset fingi ens rationis, ex sola naturali generatione, & conceptione, ei conveniret vera, propria, & perfecta maternitas, quia genuit filium eiusdem speciei, & essentia humane cū ipsa: ergo iam dantur à parte rei formalitates, quæ nec esse, nec concipi, nec definiti possunt, nisi per aliud; atqui tales formalitates, v. g. paternitatis, convenientia, & disconvenientia possunt destrui, & separari à subiectis, in quibus sunt, conservatis eisdem subiectis, ut supra late demonstravimus: ergo sunt accidentales formalitates, ac proinde erunt relationes prædicamentales, quia nihil aliud est relatio prædicamentalis, nisi entitas illa, quæ habet totum suum esse in ordine ad aliud.

SECTIO III.

Opinio Caietani licet argumentis supra positis oppugnata sit, specialiter tamen refellitur.

Primo, quia nullum datur à parte rei universale formaliter; sed si Ad, ut Ad, in relatione esset ens rationis, & non reale, daretur universale formaliter à parte rei: ergo Ad, ut Ad non est ens rationis, sed reale: maior est evidens; minor est probatur, quia per vos datur à parte rei formale In, relationis; sed illud formale In ut formale sine ratione Ad, est universale formaliter: ergo datur universale formaliter à parte rei: minor sic probatur.

Quaest. VI. Vtrum relatio praedicam. &c. 807

probat, quia illud est vniuersale formaliter à parte rei, quod à parte rei est, & non est indiuiduum, aut singulare specificum, id est nec habet differentiam specificam, nec indiuidualem, ratione cuius contrahatur ad esse determinatum particulare: v. g. si à parte rei daretur ratio animalis sine differentia specifica, nec indiuiduali, & separata ab omni differentia contrahente rationem illam ad esse talis speciei, esset sine dubio vniuersale illud Platonium, quod omnino, & mere fictitium dicitur ab omnibus Doctoribus, quod ex eo dicebatur vniuersale, quia erat ratio communis separata ab indiuiduis, & ab omni differentia singularizante.

32 Sed illa ratio In, non habet à parte rei differentiam indiuidualem, & specificam, à quibus determinetur, & contrahatur: ergo illa ratio In, est vniuersale Platonium à parte rei.

33 Dices, illud In habere pro differentia indiuiduali, & specifica, per quam sit indiuiduum singulare, rationem, & formalitatem illam Ad, vt Ad.

34 Sed contra manifeste primo, quia omnis differentia indiuiduali, & specifica identificatur à parte rei omnimodo tam realiter, quam modaliter, ac tandem ex natura rei (quod vt certum docet Caietanus, & probat, vt ipse ait, euidenter contra Scotum, in quo sequitur aperte D. Thomam multis in locis, imo & claram veritatem, vt supra probauimus late) cum ratione communi; sed ens rationis non potest identificari vere, & realiter cum ente reali, & vos asseritis Ad, vt Ad non esse formalitatem realem, sed proprie ens rationis fictum: ergo Ad, vt Ad, non potest esse differentia indiuiduali, & specifica, quae contrahat rationem In relationis.

35 Secundo contra, quia Ad vt Ad est ens rationis; sed ens rationis non datur à parte rei: ergo Ad vt Ad non datur à parte rei vere, & realiter: ergo vere, & realiter formalitas In, non habet à parte rei differentiam specificam & singularem, licet habeat eam per fictionem intellectus: sicut homo non habet identitatem cum bruto à parte rei vere, & realiter licet habeat illam per fictionem intellectus, quia talis identitas non datur vere, & realiter à parte rei, sed fingitur; vnde à parte rei non datur chimæra, licet detur per intellectum; sed Ad vt Ad non datur in formalitate In, nec formalitas In identificatur cum Ad vt Ad, licet identificetur per rationem cum illa: ergo formalitas In, non habet à parte rei differentiam, sed potius est separata ab omni differentia indiuiduali, & specifica, licet non sit separata per rationem: ergo ratio In, est vniuersale Platonium à parte rei, licet per rationem sit singulare.

36 Declaratur amplius, quia cui negatur ratio superior negatur ratio inferior, sicut quia albedini negatur esse animal, negatur esse hominem, & quia Bucephalo negatur esse hominis, negatur esse huius hominis; sed Ad vt Ad negatur esse ens reale: ergo Ad vt Ad negatur esse differentiam specificam, & indiuidualem: ergo Ad vt Ad non constituit rationem In, in esse singularis, & determinati entis realis; quia quod non est differentia realis, non determinat realiter: ergo ratio In manet indifferens, indeterminata, ac proinde vniuersalis.

37 Dices, sufficere differentiam rationis ad hoc, vt determinetur ratio In ad esse relationis.

38 Contra, quia differentia debet proportionari

cum ratione superiori, quia contrahens, & contrahibile proportionantur: vnde in vna entitate non potest esse ratio superior substantia, si differentia sit accidens, nec ratio superior potest esse res positiva, & differentia negatio realis; quia nullo modo proportionantur in esse contrahibilis, & contrahentis substantia, & accidens, positivum, & negatio; quia maxime differunt, & distant: sed magis distant, & minus proportionantur ens reale, & ens rationis, ens fictum, & ens verum, quam substantia realis, & accidens reale, &c. ergo à fortiori ens fictum, & ens rationis non poterit esse differentia entis realis ad constituendam speciem, & singularem entitatem realem relationis, sed potius in statu reali manebit ratio illa In relationis in esse vniuersalis, & indeterminata: v. g. licet homo habeat differentiam in statu reali, in statu intentionali manet vniuersalis; quia licet in statu reali habeat differentiam, non habet in statu intentionali, quia à genere ad genus non valet illatio: ergo e contra licet in statu ficto, & per rationem ratio In, relationis non sit vniuersalis, sed potius determinata, quia in illo statu habet differentiam rationis, nihilominus in statu vero, & reali erit vniuersalis, quia in statu vero, & reali non habet realem differentiam.

Confirmatur, quia in vno praedicamento non 39 possunt esse ens reale, & ens rationis, entia enim rationis à praedicamento expelluntur; quia nullam habent veram convenientiam, (ratione cuius abstrahatur vnus conceptus genericus, & specificus, qui omnino necessarij sunt ad praedicamentum constituendum, quia linea praedicamentalis necessario constat generibus, & speciebus) quia non potest vera relatio intercedere inter ens rationis, & ens reale; sed convenientia est relatio: ergo nulla datur convenientia vera, vt verè abstrahatur conceptus communis dictus, ac proinde habebunt maximam diversitatem, ratione cuius non poterunt coniungi in eodem genere, & specie: ergo à fortiori propter eandem diversitatem non poterunt coniungi in vnico indiuiduo, vbi coniunctio, quia est identitas, est arctior, & strictior; imo si in vno indiuiduo coniungerentur, coniungerentur vt genus, & species, seu constitutiva superiora, & inferiora eiusdem indiuidui; sed genus, & species constitutiva superiora, & inferiora eiusdem singularis indiuidui in eodem praedicamento, seu linea praedicamentali constituuntur, vt videre est in animali, & homine quatenus constituunt Petrum quæ sunt in eodem praedicamento substantia: ergo si ab eodem praedicamento expelluntur ens reale, & ens rationis, à fortiori debent expelli à constitutione eiusdem relationis indiuiduæ.

Deinde, quia chimæra expellitur ab omni praedicamento vt quid fictitium, & nihilominus sola vnio est fictitia, & cæteræ partes reales; quia autem constat ex tali vnione rationis, absolute exulat à praedicamento; sed relatio per vos constat ex differentia rationis, & ratione generica reali: ergo absolute debet expelli, sicut quid chimæricum à praedicamento reali.

SUBSECTIO I.

Secundum argumentum positum.

Q Via si Ad vt Ad relationis esset ens rationis, 41 tota relatio esset ens rationis fictum; sed tota

H h h h 3 12

ta relatio non est ens rationis: sed à parte rei dantur veræ, & reales relationes, vt late probatum est *sectione superiori*, & vt ipse Caietanus innumeris suis doctrinæ locis sequendo D. Thomam, docet præcipue 1. p. q. 2. 8. art. 2. & lib. de ente, & essentia, quibus locis data opera probat, dari relationes reales in creaturis, & distingui realiter tanquam rem à re à suo fundamento

42 Ergo Ad, vt Ad, quod est differentia constitutiva relationis, non est ens rationis, sed reale. Maior est evidens, quia ex ente rationis, & ente reali non fit ens reale, sed potius constituitur concretum rationis, vt patet ex constitutione vniuersalis, generis, speciei, & c. genus enim, species, & reliqua vniuersalia formaliter sunt concreta rationis, licet materiale illorum sit natura realis; item Chimæra est ens rationis absolute, ac simpliciter ex sola vniione rationis, quæ est vnum ex constitutivis illius, licet aliæ partes essentielles chimære sint reales, v. g. essentia hominis, Leonis, aquilæ, & equi, ex quibus constituitur essentialiter.

43 Et ratio evidens à priori est, quia bonum ex integra causa, malum autem ex quocunque defectu; atqui ens reale est bonum, & perfectum, & ens rationis est malum, & imperfectum, comparatione entis realis: ergo ad hoc, vt aliquid sit ens reale, debet esse ex integra causa reali, itavt nihil illius sit rationis, & e contra vt sit ens rationis, sufficit ex defectu cuiuscunque constitutivi, itavt quodcunque constitutivum illius deficiat à ratione entis realis ex eo quod sit ens rationis.

44 Sed per vos relatio constituitur essentialiter ex ratione communi reali In, & ex differentia Ad, vt Ad, quæ est ens rationis: ergo tota relatio simpliciter, & absolute est ens rationis fictum, ac proinde nulla dabitur à parte rei in creatura relationis realis, cuius oppositum supra probavimus manifeste.

45 Declaratur exemplis, quia si daretur aliquod compositum ex ratione animalis in communi, & ex differentia ficta per intellectum, totum illud deberet esse individuum fictum per rationem sine dubio, & id quod daretur à parte rei esset vniuersale Platonicum scilicet ratio illa animalis, quæ de se est communis, si aliunde à parte rei non haberet talis ratio animalis aliam differentiam realem; sed vos ponitis à parte rei formalitatem In, quæ de se est ratio communis tam absolutis, quam relativis sine aliqua differentia reali, sed solum cum differentia rationis ficta, scilicet Ad vt Ad, ex qua & ex ratione communi In, componitur relationem: ergo relatio taliter composita non est vera, & realis, sed potius ficta, & per rationem, & id quod reale est, scilicet illud In, quod ponitis sine differentia reali à parte rei, erit sine dubio à parte rei vniuersale Platonicum v. g. si diceretis, albedinem esse quoddam compositum ex ratione In, communi, seu ex ratione qualitatis, vt sic, (ratio enim, In, est ratio accidentis in communi, ac proinde communis, sicut ratio accidentis vt sic,) & ex differentia disgregativi visus, quæ non realis, sed solum per rationem fictum ens esset, proculdubio albedo illa esset ficta, & non vera, & ratio In, seu ratio accidentis vt sic esset vniuersalis: ergo similiter in nostro casu si in constitutione relationis ponitis rationem In, quæ nihil aliud est, quam ratio accidentis vt sic de se communis, & indifferens ad omnia accidentia, & ad illam rationem determinandam, & singularizandam in constitutione relationis, nullam differen-

tiam realem ponitis, sed solum Ad, vt Ad, quæ est differentia rationis, & ficta: ergo relatio non erit realis, sed ficta, & ratio illa communis accidentis, seu In, remanebit vniuersalis, quod est summum absurdum, quia à parte rei verè dantur relationes reales, & omne quod datur, aut existit, est singulare, & non vniuersale, vt supra disp. de vniuersali in communi demonstravimus: ergo nullo modo est toleranda opinio Caietani.

Dices, illam rationem In à parte rei existentem non esse communem, nec vniuersalem, sed potius esse determinatam, & singularem per differentiam propriam realem.

Sed contra, & interrogo, an talis differentia sit in ordine ad terminum verè, & realiter, vel non sit in ordine ad illum (inter hos enim terminos nullum datur medium, quia sunt termini contradictorii, affirmatio nimirum, & negatio eiusdem de eodem) si est in ordine ad illum verè, & realiter, concedis tuis ipsis verbis, verè, & realiter dari differentiam Ad, quia ad terminum necessario debet dari formalitas Ad, vnde necessario tenetur fieri in relatione non solum dari esse In reale, sed etiam verum, & reale Ad, quod antea negaveras.

Si autem talis differentia non sit in ordine ad terminum verè, & realiter, erit differentia absoluta, ac proinde constitutum ex ratione In communi, & ex tali differentia absoluta à parte rei non erit à parte rei relatio, sed potius quid absolutum, sicut quantitas est quid absolutum, quia constat ex ratione communi In, & ex differentia absoluta, & minime relativa, seu quæ verè sit Ad, terminum: ergo nulla dabitur à parte rei relatio, & si aliqua datur, erit rationis.

Imo nec dabitur vlla relatio rationis, quia omnis relatio rationis est ad similitudinem veræ relationis, sed nulla datur vera relatio: ergo nulla datur, ad cuius similitudinem fabricetur relatio rationis: v. g. si non daretur negatio, aut privatio realis, nulla daretur negatio, aut privatio rationis, quia hæc necessario fingitur ad similitudinem illius.

Confirmatur argumentum principale, quia si Ad vt Ad relationis est rationis, in illo Ad debet necessario includi ens, quia ens transcendit omnes differentias ultimas, vt videre est in relationibus divinis, in quarum Ad, includitur ens, sed non includitur in illo Ad, relationis creatæ ens reale, aliàs illud Ad non esset rationis, sed reale, quia ens reale, quod transcendit differentias, constituit necessario illas in esse entis realis, ex eo quod absolute, ac simpliciter identificatur à parte rei ratio entis transcendens, & ratio ultima, quam transcendit, vt à nobis cum D. Thoma, & ipso Caietano probatum est in metaphysica contra Scotum: ergo includitur ens rationis, atque non ens rationis per se existens, & substantiarum, tum quia in sententia Caietani, & Thomistarum non datur substantia rationis, tum etiam quia est ad constituendum accidens quod est relatio: ergo includitur in differentia Ad ens in alio, seu accidens vt sic; atqui ens in alio est verum, & formalissimum In: ergo in Ad includitur formalissimum In, ex quo In, & Ad, fiet complete relatio, quia ad relationem complete constituendam sufficit In, & Ad; sed ibi datur Ad rationis, & in illo Ad includitur In rationis: ergo iam dantur adæquate constitutiva relationis, quæ adæquate sit ens rationis secundum omnes suas partes, vnde

Quaest. VI. Vtrum relatio praedicam. &c. 809

superfluum erit illud in reale, imo impertinens ut supra probavimus.

⁵¹ Praecipue, quia ad vnum Ad sufficit vnum In, ut videre est in ceteris accidentibus, & ad vnam differentiam sufficit vna ratio communis, & etiam quia melius coniunguntur In rationis, & Ad rationis quam In reale, & Ad rationis: ergo si Ad rationis constituit praedicamentum relationis, etiam In rationis constituit ipsum, & totum praedicamentum erit entium rationis: unde non erit verum praedicamentum, quia verum praedicamentum debet constare ex veris, & realibus entibus, ut videre est in reliquis.

⁵² Explicatur amplius, quia totum esse relationis est ad aliud se habere: ergo si esse Ad est quid rationis, eo ipso etiam esse In erit rationis, ac proinde tota relatio erit ens rationis: probatur consequentia, quia intellectus non potest fingere illud esse Ad extra fundamentum; sed potius in fundamento, quia est quaedam affectio intrinseca in fundamento, ut referat illud ad terminum: ergo illud esse Ad si situm est si situm, cum In in fundamento; sed illud In, non est reale, quia nullum ens rationis est realiter in aliquo; sed per rationem; ergo ipsum In illius Ad est ens rationis, quia ipse intellectus, qui fingit Ad fingit non minus ipsum Ad esse in fundamento, ac proinde tam Ad quam In sunt ficta per intellectum, ac proinde sunt entia rationis: ergo tota relatio cum toto suo esse est ens rationis.

SVBSECTIO II.

Tertium argumentum principale pro nostra sententia ponitur.

⁵³ **O**Via in sententia Caterani, & D. Thomae contra Scotum gradus superioris, & differentia contrahens illum, non distinguuntur; sed sunt idem a parte rei formalissime: sed ratio In in relatione praedicamentali est ratio superior, & Ad ut Ad in illa relatione est differentia contrahens, & distinguens ipsa ab absolutis entibus: ergo ratio In, & ratio Ad sunt idem in relatione realiter omnimodo: ergo ratio Ad non est rationis: patet haec consequentia, quia id quod est verum reale, non potest esse ens rationis fictum; sed ratio Ad est ratio In, quia identificatur cum illa, & non distinguitur ab ipsa, ac proinde debet praedicari de illa, & affirmari de ipsa, & ratio In, est ens reale: ergo ratio Ad est ens reale, quia quae sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se; sed ens reale, & ratio Ad sunt idem in ratione In: ergo ratio Ad, & ens reale sunt idem inter se; ergo ens reale praedicatur de ratione, Ad, quia quicquid praedicatur per Verbum substantivum de aliquo subiecto, praedicatur etiam de eo, de quo praedicatur tale subiectum, quod aliter contingit in praedicationibus de verbo adiectivo, quando intercedit distinctio virtualis inter aliqua, ut videre est in praedicationibus divinis, nam quia haec est vera praedicatio, intellectus est omnipotentia, voluntas est omnipotentia, est vera praedicatio: ergo intellectus est voluntas, & nihilominus non potest dici, Pater generat per intellectum, sed intellectus est voluntas: ergo Pater generat per voluntatem; tunc sic, quando aliqua ratio superior non distinguitur ab inferiori, praedicatur per Verbum sub-

stantivum de ea; sed ratio In, quia est gradus superior, non distinguitur a ratione Ad, a parte rei, quae est gradus inferior, seu differentia: ergo ratio In, vere, & realiter praedicatur de illa: sed ens reale vere, & realiter praedicatur de ratione In per vos: ergo ens reale vere, & realiter praedicatur de ratione Ad substantivum: ergo est verum dicere Ad ut Ad est ens reale, quia quicquid dicitur de superiori, dicitur de differentia illius a parte rei; illa minor sic probatur, quia illud est praedicatum superius, in quo plura assimilantur, & conveniunt, potestque de illis pluribus praedicari; sed in ratione In, assimilantur, & conveniunt accidentia absoluta & respectiva, ac proinde de illis omnibus praedicatur ratio In, & ideo haec est vera praedicatio, quia sicut relatio est in subiecto, aut fundamento proprio, ita albedo, quantitas, & accidentia absoluta sunt in subiectis propriis: ergo In convenit illis, & de illis omnibus praedicatur: ergo est ratio superior respectu illorum.

Ratio autem Ad, solum convenit relationi, ⁵⁴ & est ratio qua formaliter ultimo constituitur in esse relationis, & per quam ultimo differt ab absolutis: ergo est differentia relationis, & gradus inferior respectu rationis In. Vergetur ideo animal non distinguitur a rationali, & homo a petreitate, quia animal, & homo sunt rationes superiores, & rationalitas, & petreitas sunt differentiae illarum, & ideo rationale, & petreitas non possunt esse entia rationis: sed necessario debent esse entia realia, quia non distinguuntur: sed potius identificantur cum animali, & homine; constitutiva enim metaphysica distinguuntur a physicis quod metaphysica non distinguuntur inter se, physica autem distinguuntur; sed constitutio relationis per In, & Ad est constitutio metaphysica rationis superioris, & inferioris: ergo In, & Ad non distinguuntur a parte rei; sed potius sunt idem realiter: ergo si In per vos est ens reale, & non ens rationis, Ad etiam erit ens reale, & non rationis; alias idem erit reale & non reale, rationis & non rationis, quod est impossibile; impossibile enim est idem simul esse, & non esse.

Confirmatur: ratio In realis, seu accidens ⁵⁵ reale ut sic, est praedicatum transcendens omnes differentias particulares; nam v. g. disgregativum visus transcendit ab accidenti reali ut sic, quia disgregativum est etiam accidens reale, & ens in alio; sicut substantia ut sic quatenus abstrahit a completa, & incompleta transcendit omnes differentias substantiales, constituitque ipsas essentialiter, tanquam ratio superior; sed ratio In est accidens reale: ergo transcendit omnes differentias, a quibus contrahitur; atqui ratio illa, In, realis propterea abstrahit a completa, & incompleta contrahitur in relatione per differentiam Ad: ergo transcendit talem differentiam Ad; ergo est de essentia illius, & constituit illam essentialiter: ergo Ad ut Ad in relatione non est ens rationis; quia illud de cuius essentia est, & cuius constitutivum essentialiter est ens reale, & non ens rationis, debet necessario esse ens reale, & non rationis: ideo enim rationalitas est ens reale, & non rationis, quia constituitur essentialiter ab ente reali, quia transcendit ipsam essentialiter; sed In reale transcendit Ad relationis, & constituit essentialiter illud: ergo Ad ut Ad est ens reale, & non rationis.

Declaratur:

56 Declaratur: nam audita hac voce Ad non potest intellectus non concipere ordinem vnus ad aliud; iam ergo apprehenditur ordo, vt est alicuius, & ad aliud; vt autem est alicuius habet rationem, In, quia non est illius nisi existendo in illo: ergo nullo modo potest adæquate, & perfecte cognosci sine ratione In, ratio Ad, aut certe donec illud Ad concipiatur esse in aliquo, nullum conceptum rei ea vox in nostro intellectu efficere potest, vt cuiusque compertum est, quamvis ergo illa vox Ad, non ita expresse significet rationem In, quia tamen ita connexa sunt ratio Ad, & ratio In, vt Ad sine In cogitari nequeat, sit vt audita voce Ad non possit non apprehendi ratio In quod non habet vox In, quia audita illa, non statim apprehenditur ratio Ad, quia latius patet, quia non omnis forma, quæ est in alio, est ad aliud, seu ad aliud, est necessario in alio, vnde colligitur necessario rationem In, esse de conceptu Ad, non autem contra; præcipue, quia In est vnio ad subiectum, vel ordo ad illud, quem dicit ipsum esse, Ad: sed Ad rationis non potest vniri realiter ad subiectum, nec potest dicere relationem realem ad illud: sicut chimæra non est similis, nec dissimilis realiter equo, quia sicut ipsa est rationis, similiter accessorium illius, relatio nimirum, quia accessorium sequitur principale, vt est axioma Iurisperitorum, debet esse etiam rationis: ergo si In est reale, vnio, & ordo erit realis: ergo vtrumque extremum illius vnionis, & ordinis est reale; sed vtrumque extremum est subiectum, in quo est Ad, & ipsum Ad, quod vnitur tali subiecto: ergo subiectum, & Ad sunt entia realia, vt vnio sit realis, alias vnio erit rationis, quia bonum ex integra causa, malum autem ex quocunque defectu: ergo Ad vt Ad, quod vnitur per illud, In, est reale, & non rationis.

57 Deinde, quia in sententia Caietani nomen analogum non significat aliquam rationem abstractam ab analogatis: sed proxime denotat ipsa analogata, ex quo sequitur in omnibus modis intrinsecis prædicamentorum, etiam in ipso Ad, intrinsece includi rationem, In, quæ hoc nomine, Accidens, significatur: probatur sequela, quia ratio accidentis per vos est analogica, ad relationem, qualitatem, quantitatem, &c. nam relatio est modus, & qualitas res, & admodum, & rem nihil est vniuocum per vos. Præterea, quia relatio habet aliquid rationis, & quantitas est tota realis; sed ad ens rationis, & ad ens reale nihil datur vniuocum: ergo ratio In, seu ratio accidentis est analogica. Denique, quia maior convenientia datur inter materiam primam, formam equi, & quantitatem, quæ sunt adæquate realia, quam inter accidentia adæquate realia, & modum, qui partim habet aliquid realitatis, & partim aliquid rationis; sed inter materiam, formam, & quantitatem non datur vniuoca convenientia, sed analogica: ergo à fortiori inter relationem, & quantitatem non est vniuoca: sed analogica convenientia. Tunc sic nomen analogum non significat aliquam rationem præcisam, & separatam ab inferioribus; sed significat omnia inferiora esse talia, quale est nomen, id est omnia includere quod significat nomen analogum: sed nomen analogum denotat In, seu accidens reale, & accidens reale sunt inferiora, qualia est ipsum accidens reale; ergo inferiora seu

plura significata per illud nomen analogum In, sunt realia, & non rationis; Ad rationis esse communitate per illud nomen analogum sunt quantitas, qualitas, & relatio: ergo quantitas, qualitas, & relatio adæquate, & totaliter sunt realia, & non rationis, ita vt nihil sit in illis, quod non sit reale: sed Ad, vt Ad est in relatione constituto ipsam per modum differentia: ergo Ad, vt Ad est reale, & non rationis.

SVBSECTIO VLTIMA.

Vltimum argumentum ponitur.

Andem P. Suarez destruit assertum illud Caietani (asserentis, Ad rationis esse commune vniuocum relationibus rationis, & realibus) hoc discursu, quia ens rationis non est aliquid simpliciter: sed potius est vere, & realiter nihil, & sic est aliquid fictum; ergo non potest habere veram similitudinem cum ente reali, in qua convenientia fundari solet vniuocatio, & vnitas conceptus: ergo nec potest aliquis verus conceptus, & essentialis esse communis enti reali, & rationis, & ideo merito Sonzinas assertum non magis posse ens esse vniuocum ad ens reale, & rationis, quam sit vniuocum homo ad hominem viuum, & mortuum, & vt alii dicunt, quam sit Deus vniuocum ad Deum verum, & ad fictum, seu idolum; habent autem hæc dicta eandem rationem veritatis in ente in communi, & in tali ente scilicet relatione, quia sicut ens rationis non est verum ens sed fictum, ita relatio rationis non est vera relatio sed ficta, vel quasi picta per intellectum.

Dices, hoc verum esse de integro, & completo conceptu relationis, de quo procedit ratio facta, non tamen ita procedit de præciso conceptu ipsiusmodi vltimo constitutivi relationis, qui per hanc vocem, Ad, significatur.

Verum tamen contra hanc evasionem eandem vim habet ratio facta; nam vel illud esse ad propterea est modus constitutus relationem realem, est etiam realis, vel est tantum ens rationis, hoc secundum dici non potest, alioqui relatio realis non habebit proprium, & formale constitutivum, quæ est implicatio in adiecto, quomodo enim potest ens reale vt sic per id, quod reale non est, constitui, quia quod nihil reale est, nihil reale potest constituere; si autem illud Ad in relatione reali est modus realis, rursus interrogo, an in relatione rationis sit etiam verus, & realis modus, vel tantum per intellectum constitutus; primum dici non potest, quia repugnat relationi rationis, de cuius essentia est, vt non dicat habitudinem in re existentem; sed in mentis comparatione, quia contradictionem implicat, quod ens fictum existens tantum obiective in intellectu per modum realem, & in re ipsa existentem constituitur; est ergo illud esse, Ad, in relatione rationis purum ens rationis: ergo sicut non potest dari conceptus communis vel vniuocum ad ens reale, & ens rationis, vel ad relationem realem, & rationis secundum completum conceptum relationis: ita nec esse Ad vt sic præcise conceptum potest dicere vnum commune conceptum vniuocum ad esse Ad relationis realis & rationis, quia non magis potest esse inter hæc vera similitudo, & convenientia, quam inter quælibet

Quæst. VI. Vtrum relatio prædicam. &c. 811

libet alia entia realia, & rationis, nec magis potest in his, quam in cæteris intelligi, qualis sit ille conceptus abstrahens à formalitate reali, & rationis, aut qualis esse possit contractio, vel determinatio talis conceptus ad ens reale per modum realem, & ad ens rationis per modum rationis.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta adversaria solvuntur.

⁶¹ Ad primum ex Aristotele desumptum respondeo, distinguendo duplicem mutationem; unam propriam, & per se intentam à natura; aliam communem, & quasi per accidens; propria, & per se mutatio est quæ per se intenditur à natura data opera, proceditque à principio quasi intrinseco rei, per quam mutationem movetur corpus, ut bene notat P. Rubeus ad recipiendam in se aliquam perfectionem absolutam, ut materia ad recipiendam formam substantialem, vel accidentalem, ut quantitas, qualitas, &c. communis mutatio dicitur, quæ non procedit à principio per se ordinato ad talem mutationem, nec per se primo intenditur à natura; sed quasi per accidens sequitur, & per primum genus mutationis non potest acquiri, aut fieri relatio, quia natura non intendit per se productionem relationis, cum non sit perfectio absoluta rei; sed sequitur quasi per accidens in utroque extremo ad acquisitionem alicuius formæ absolutæ, atque per se intentæ in eis, vel saltem in aliquo eorum ut in exemplo adducto de Albo Romæ factæ de novo, ex cuius mutatione intrinseca mutantur omnia alba, quæ sunt in mundo, & acquirunt novas relationes: bene ergo docet Aristoteles ad relationem non terminari per se mutationem, aut motum propriissimum, & per se; sed acquiri sine illo, non tamen docuit Aristoteles, quod sine mutatione reali, saltem per accidens intentæ, & communi acquiratur relatio, cum verum sit, ac necessarium, ut subiectum quomodocunque acquirat de novo respectum realem, aliter se habeat nunc, quam prius à parte rei, quæ est definitio mutationis realis; satis est autem per mutationem communem realem acquiri, ut sit verum ens reale. Unde absolute, ac simpliciter negatur, relationem sine aliqua mutatione reali acquiri, quia resultantia relationis de novo mutatio intrinseca realis est in subiecto, in quo resultat relatio, licet verum sit, quod talis mutatio non sit per se intentæ à natura, quod non tollit, ut id quod resultat per illam mutationem communem sit aliquid reale à parte rei, & non fictum per intellectum.

⁶² Ad secundum respondeo dicendo, tale argumentum non probare, relationem non esse aliquid reale; sed potius probare relationem non distinguui ab absolutis, ex quo non sequitur, nihil reale esse; sed potius ex vi illius argumenti probatur esse à parte rei aliquid, nam sicut ipsa absoluta sunt aliquid, ita relatio, quæ non distinguitur ab absolutis, sed est idem cum illis aliquid est reale, id est res absoluta à parte rei, seu eadem entitas cum absolutis, sicut, v. g. ex eo quod rationale non distinguatur realiter ab animali non debet colligi: ergo rationale nihil est à parte rei, & etiam quia omnipotentia, & cæ-

tera attributa non distinguantur à Deo, vltimo modo à parte rei, non ideo debet colligi, talia attributa nihil esse, sed potius recte colligitur, esse aliquid reale divinum infinitum, & increatum: ergo similiter ex eo, quod relatio non distinguatur ab absolutis, non debet colligi, non dari relationem à parte rei; sed potius dicendum est, dari relationem à parte rei non distinctam ab absolutis: nam P. Franciscus Suarez, sine dubio sentit, relationes prædicamentales non distinguui ab absolutis fundamentis, & nihilominus nunquam negavit relationem realem prædicamentalem; sed potius concessit, tam vere dari illam, sicut absolutum, quia est idem cum absoluto; neque vllus Philosophus (etiam adversarij) negavit, dari relationes reales, & veras transcendentales, & nihilominus omnes dicimus, non distinguui à rebus absolutis, quia sunt adequatæ de essentia illarum; neque passio definit constituere speciale genus entis metaphysicum, scilicet prædicamentum passionis distinctum à prædicamento actionis, ex eo quod sit idem cum actione, & non distinguatur vltimo modo à parte rei ab illa formaliter. Tandem secundum fidem catholicam est certissimum, dari veras, proprias, & reales relationes in divinis, & nihilominus tales relationes non distinguuntur realiter; sed potius realiter identificantur cum divinitate absoluta: ergo similiter licet relationes prædicamentales nihil sint præter absoluta, (de quo supra late egimus, ubi probavimus data opera distinguui relationem à parte rei ab absolutis) quia identificantur cum illis, nihilominus erunt veræ, & reales.

Neque refert, quod relatio, ut relatio prædicatur ab absolutis, quia non præcinditur, ut aliquid per rationem constitutum; sed ut à parte rei existens vere, & realiter.

Ad tertium concedo maiorem, nego minorem; ⁶⁴ ad probationem illius, concedo item maiorem, & nego minorem, ad probationem illius concedo antecedens, & nego consequentiam quoad primam partem, quoad secundam concedo, id est in quantum docet, respicere terminum, & tandem nego vltimam partem illius: nam licet relatio habeat totum suum esse in ordine ad terminum, nihilominus est modus fundamenti existens in illo, & ideo ipsi adversarij asserunt in illo antecedenti conceptum relationis esse rationem referendi fundamentum ad terminum; sed non potest relatio referre fundamentum ad terminum, nisi inherendo in fundamento: ergo inheret in illo tanquam accidens, aut modus accidentalis illius; sed accidens respicit fundamentum, ut subiectum: ergo relatio respicit illud, & ordinatur ad ipsum, qui ordo est communis respectu accidentium absolutorum, & relativorum, præter hunc autem ordinem relationes habent ordinem ad terminum, seu sunt ipsi ordines ad ipsum, per quam rationem distinguuntur ab accidentibus absolutis.

Ad confirmationem concessa maiori, distinguo ⁶⁵ minorem, quia duobus modis comparantur aliqua, primo ex natura rei, quia rationes naturales eorum non sunt tales absolute; sed ad alterum, ut sunt similia, aut æqualia; pater, & filius, & talis comparatio non est opus intellectus, seu rationis; sed sine dependentia à ratione reperitur in natura aliquarum rerum, alia est comparatio, quam non habent res ex propria natura, quia